

21e jaargang afl. 4
Kerstmis 1974

Uitgave van de Stichting De Gildetrom als voortzetting van het tijdschrift „De Gildetrom”
voorheen uitgegeven door de Bond van Schuttersgilden „Het Kwartier van Oirschot”.

De redactie en administratie van De Gildetrom wenst alle abonnees een gezegend
Kerstfeest en een Zalig Nieuwjaar.

Aanbidding van Jezus in de stal te Bethlehem. Schilderij van het Sint-Jorisaltaar in de
Sint-Petruskerk te Hilvarenbeek (gemerkt: D. Q; ca. 1700)

Gildefeesten in 1975

- 11 mei Zeeland, Kringdag Land van Cuijk
 19 mei Reusel, Vrij gildefeest St. Joris
 25 mei Elshout, Kringdag Maasland bij O. L. Vrouwe Schuts
 25 mei Oostelbeers, Schuttersfeest uitsluitend voor kruisboog op wip en handboog op doel i.v.m. 375-jarig bestaan
 1 juni Boxmeer, Landjuweel
 8 juni Haaren, St. Catharina en Barbara, Kringdag Kwartier van Oirschot.
 29 juni Well, Vrij gildefeest
 17 aug. Hilvarenbeek, Vrij gildefeest Sint Sebastiaan i.v.m. 525-jarig bestaan
 24 augustus Eindhoven, Kringdag Kempenland
 21 september Koningschieten Aken (Duitsland)

Gilde St. Jan Leender-Strijp

Het gilde St. Jan Baptista van Leender-Strijp zal op zondag 29 december een schietfeest houden met als inzet 1 ½ varken.

Er wordt geschoten op het schietterrein achter het Sint-Janskapelletje aldaar (Zijweggetje van de Kapelstraat).

De prijzen worden verdeeld over de grote puist, kleine puist, de wip, en enkele prijzen voor het raden van de bonenpot.

Schieten gebeurt volgens aanwezig reglement.

Secr. J. J. v. d. Palen
 Hoogeindseweg 1, Leende

VRAGENRUBRIEK

De redactie verklaart zich gaarne bereid eventuele vragen van de lezers over alles, wat het gildewezen betreft, te beantwoorden.

Met de timballier voorop

Er wordt nogal veel gepraat over wat er **kan** of aan een gilde **mag** voorafgaan.

Wat te denken dan van deze aantekening die ik maakte uit de pas teruggekeerde stukken van het Sint-Sebastiaangilde van Eindhoven:

„Nog van huur van een peert waer dat Den timballier op gereden heeft op Den Dag als de heeren gildebroeders den vogel hebben geschoten. 25 mei 1731.” (Een timballier is een paukenist!) K.V.

nieuwe publicaties op gildegebied

Onlangs verschenen de volgende nieuwe uitgaven van de Studie- en Archiefcommissie van Kring Kempenland:

„Manuaal van het St. Jacob en St. Annagilde uit Leende”, Eindhoven, september 1974; 29,5 x 21; 17 gestencilde pagina's inhoudende de volledige transcriptie van het boekje van dat gilde over de jaren 1652-1945. Deze uitgave is nog slechts in een beperkte voorraad aanwezig. Prijs: f 1,50 + porto.

„De Leendse Gilden” door S. Mulder. 24 x 16,5; overdruk uit het boek „Dyt Geyt aen der Kircken van Leendt”; 35 bldz., boekdrukt, 4 illustraties. Prijs f 3,— + porto.

„De schuttersgilden van Zeeland in 1825, hun goederen en eigendommen”, door E. Engels; 31 bldz; 21 x 15; offset. Prijs f 2,— + porto.

Deze publicaties kunt u bestellen bij de Studie- en Archiefcommissie van Kring Kempenland, p.a. J. M. Oomen, Gen. Pattonlaan 88, Eindhoven, waarna U het bestelde met de nota zal worden toegezonden.

„DE GILDETROM”, driemaandelijks tijdschrift, uitgave van de Stichting „De Gildetrom”, in welke Stichting samenwerken de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden met haar Kringen: Het Kwartier van Oirschot, Peelland, Kempenland, Maasland en Het Land van Cuijk.

Hoofdredacteur: Drs. W. H. Th. Knippenberg, Socrateelaan 115, 'e-Hertogenbosch, tel. 073-133993
 Redacteurs: voor de Noordbr. Federatie: Math. E. M. v. d. Voort, Valklaan 6, Eindhoven, tel. 040-438521
 voor Het Kwartier van Oirschot: J. A. Abrahams, Vrijthof 9, Hilvarenbeek tel. 04255-2431
 voor Peelland: Alph. M. G. Niessen, Veestraat 43, Helmond, tel. 04920-24863
 voor Maasland: Jan Th. M. Toorians, Willibrordusstraat 4, Loon op Zand, tel. 04166-1516
 voor Kempenland: Ir. H. H. Voetman, Baljuwstraat 2, Geldrop, tel. 040-863725
 voor Het Land van Cuijk:

Administratie: W. C. M. Brands Hart van Brabantlaan 1200, Tilburg, tel. 013-681685

Betalingen: Rabobank te Moergestel, rekeningno. 13.45.08.874, t.g.v. Stichting De Gildetrom, (Girorekening van deze bank: 1071810).

Particuliere abonnementen: f 7,50 per jaar, franco huis.

Bronvermelding: Artikelen en berichten uit dit tijdschrift mogen worden overgenomen mits „De Gildetrom” wordt vermeld, tenzij bij het artikel of bericht uitdrukkelijk anders is aangegeven.

p Tien jaar Zuidelijk Historisch Contact

er Op 1 november werd in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch een huldigingsbijeenkomst gehouden voor prof. dr. H. F. J. M. van den Eerenbeemt vanwege het tienjarig bestaan van de Stichting Zuidelijk Historisch Contact.

ng De Stichting heeft in die tien jaren dertig boekdelen uitgegeven als „Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland”; de achterstand in de Noordbrabantse geschiedschrijving is door deze reeks als het ware in een voorsprong omgezet en het voorbeeld heeft in andere provincies als Limburg, Holland en Gelderland reeds navolging gevonden.

S Op de bijeenkomst werd o.a. het woord gevoerd door de Commissaris van de Koningin, de heer J. D. van der Harten, die in een interessante toespraak, „Wat moet de overheid met het verleden van Brabant?”,

ook de vinger legde op een zere plek: „Er gaat nog teveel van het verleden verloren”. Prof. dr. B. M. Slicher van Bath benadrukte daarna het belang van historisch onderzoek, dat een belangrijke maatschappelijke functie heeft; kennis van het verleden is noodzakelijk voor een verantwoorde uitbouw van het leven nu en in de toekomst.

In het verleden van Noord-Brabant hebben de gilden ook een rol gespeeld. Het was opvallend en tegelijk verheugend, hoevele gildebroeders op de bijeenkomst aanwezig waren; misschien nog meer opvallend was, hoe zij telkens tussen de talrijke bezoekers elkaar ontdekten en begroetten.

Over het maatschappelijk belang van de gilden zou in de toekomst ook nog wel eens een boekdeel in de reeks „Bijdragen” te schrijven zijn.

Valkeniers en Teuten als gildebroeders

uit- sie In het afgelopen jaar zijn twee boeken verschenen, waarin de koningsschilden van enige gilden een waardevolle bron bleken te zijn voor het onderzoek naar de maatschappelijke positie van bepaalde families in de Noordbrabantse Kempen. Het zijn vooral de titels en de afgebeelde beroepen, die de aandacht hebben getrokken.

de 74; ou- ek- 45. kte to. Rond 1695 waren „de valkeniers en de haercoopers (haarteuten) de rijkxsten van Eersel”. Een verzoek om nadere gegevens over „schilden met valken en valkeniers” is reeds eerder in dit blad verschenen (Gildetrom 20, 1973, p. 5 en 21). In de eveneens vermelde rijk geïllustreerde tentoonstellingscatalogus van Valkenswaard, „De eerbaere Guld” (Gildetrom 1974, p. 8) staan koningsschilden van valkeniers-gildebroeders afgebeeld. In zijn proefschrift, „Vorstelijke

vliegers en Valkenswaardse valkeniers sedert de zeventiende eeuw” (Stichting Zuidelijk Historisch Contact, 1974), heeft Dr. J. M. P. van Oorschot een heel hoofdstuk gewijd aan de maatschappelijke positie van deze valkeniers.

In het onlangs verschenen boek, „De Teuten, Buitengaanders van de Kempen” (Kultuurhist. Verkenningen, deel V, Eindhoven 1974) staan ook diverse koningsschilden afgebeeld, die door hun opschriften en afbeeldingen een welkome bron vormden bij het onderzoek.

Indien er een goed geordend overzicht zou bestaan van alle oude voorwerpen en archieven, die verspreid bij de gilden berusten, dan zouden de bijdragen voor ieder sociaal-economisch onderzoek in Noord-Brabant nog veel groter kunnen zijn.

De gildevogel is een papegaai!

de 25. E. — de m- an het Van de heer S. H. A. M. Zoetmulder te Waalre ontvingen we een vraag, die blijkbaar reeds meer onderzoekers heeft beziggehouden: „Waarom spreekt men toch steeds van de koningsvogel als over een papegaai, want hoeveel gildebroeders ten plattelande kenden zo'n uitheemse vogel in vroeger eeuwen?

Kenmerk van een papegaai is behalve zijn sterk gekromde snavel zijn lange vrijwel vertikale staart. Ik heb er Jolles nog eens op nagekeken maar zijn foto's vertonen al evenmin zulk een vogelsoort als de thans bestaande emblemen die tijdens de landjuwelen en kringgildedagen mijn oog verrukken. Is de papegaai dan misschien de opgesierde benaming voor de veel vertrouwder inheemse vogelsoort, de Vlaamse Gaai?...?

Wie helpt mij uit mijn papedroom?!”

Ook Mevrouw M. C. Blöte-Obbes constateert in haar artikel „Waarom gaai schieten?” (Neerlands Volksleven jgr. 17, nr 4, p. 339-343), dat men geneigd is bij „gaai” te denken aan onze Vlaamse Gaai of Meerkol, maar, zo schrijft zij verder: „niets is minder waar”. Zij verwijst voor de juiste verklaring naar een Amsterdamse keur uit 1395, waarin staat: „na Meydach, als sy Papegaye willen scieten”.

„Het schieten naar een vogel op een paal” is door de heer Karel Vermeeren reeds eerder beschreven als een zeer oud spel; hij haalt de beschrijving aan van de Romeinse dichter Vergilius (70-19 v. Chr.), die bij de wedstrijd laat schieten op een levende

Sint-Joristermis met Sint-Jorispal en schieten op de molenwiek naar Pieter Briegel (Gildetrom 1974, pag. 35)

duif op een scheepsmast (Gildetrom 18, 1971, p. 37-38). Reeds acht eeuwen tevoren had de Griekse dichter Homeros zijn held Achilles eenzelfde spel laten organiseren; ook daar werd geschoten op een levende duif boven op een scheepsmast (Ilias 23, 850-881). Wat in het verre verleden plaats vond op Sicilië en in Klein-Azië, komt vele eeuwen later ook in Noord-Europa voor: Reintges vermeldt het vogelschieten als spel te Upsala in de 11de eeuw en in Polen in de 13de eeuw. Maar dit waren gewone volksspelen en hoe kon men de schietvaardigheid beter tonen dan door te mikken op een vogel. het voornaamste doelwit van alle gewone jagers; door de vogel hoog te plaatsen op een mast of op een molenwiek (cf. Gildetrom 21, 1974, p. 35) hadden de bezoekers van de volksfeesten het minst gevaar te vrezen. Op zichzelf kan dit vogelschieten niet een voldoende verklaring geven voor het koningschieten van de gilden. De koningsvogel is meer dan een gewone vogel, waarop geschoten wordt.

Nu speelt de vogel vanouds een belangrijke rol in allerlei verhalen en mythen vooral in het Midden-Oosten. Ook Reintges heeft dit reeds onderzocht en vindt o.a. de volgende symboliek:

- a. De vogel als „zielevogel”; hij stelt de afgestorvene voor. Volgens Herbert Kühn (Die Felsbilder Europas, Stuttgart 1952, p. 42-43 en fot. 29) zou de zielevogel, die onder de achterovervallende tovenaars boven op een paal staat afgebeeld in een van de voorhistorische grotten van Lascaux, aanduiden dat de ziel van de tovenaars in een trance-toestand geraakt.
- b. De vogel als „ongeluksvogel”. Om het ongeluk af te weren, moet hij afgeschoten worden. Als „de rode haan”, een symbool voor brand, moet hij gedood worden.
- c. De vogel als „geluksvogel” en als „wijze vogel”. Om aan zijn kracht deelachtig te worden, moet men hem zien te bemachtigen.
- d. De vogel, vooral de haan en de duif, als teken van vruchtbaarheid. De duif was vroeger de vogel van de godin van de vruchtbaarheid, Aphrodite-Venus. Bij het oude en gelukkig verdwenen volksspel, het „haanslaan”, moest de vogel worden gedood, opdat zijn bloed vruchtbaarheid zou schenken.

Bepaalde uitdrukkingen zijn tot de dag van vandaag aan deze oude opvattingen ontleend (een geluksvogel, een ongeluksvogel), en de koningsvogel van de gilden heeft hoogstwaarschijnlijk eenzelfde oorsprong.

Om dit te kunnen achterhalen, zal eerst vastgesteld dienen te worden, om welke vogel het gaat. Daar Reintges juist op dit gebied belangrijk materiaal heeft verzameld en oude archiefgegevens uit heel West-Europa met

elkaar heeft vergeleken, zullen we hem als gids volgen.

We beginnen met de uitzonderingen. Zelden komt de haan voor: zo vermeldt een akte van de jonge schuts te Haarlem in 1448 „papagaye schyeten off horen haen”; misschien duidt „haan” hier niet de vogelsoort aan, maar is deze naam gekozen vanwege de hoge plaats van de vogel boven op de schutsboom, zoals hij ook boven op de kerktoeren stond. Overigens heet de papegaai in het Italiaans „papagallo” terwijl 'n haan „gallo” heet.

Te Leende is bij het gilde van St. Jacob en St. Anna in 1809 sprake van „21 schilte en den haan” (Jolles I, 204) en in de inventaris van het Sint-Barbaragilde te Ravenstein worden in 1772 genoemd „21 groote plaeten en den haen” (Jolles II, 108). Of het „haansabelen”, dat op Carnavalsmaandag werd uitgevoerd door het Sint-Catharinagilde van Eindhoven-Strijp (Jolles I, 121) en het „haanrijden” van het Sint-Sebastiaangilde te Ossendrecht (Jolles II, 89) restanten zijn van een oud kermis spel en dus alleen maar bij toeval in de gildefeesten zijn opgenomen, is niet duidelijk; boven is gewezen op de functie van de haan als vruchtbaarheidssymbool.

In de 17de-eeuwse kaart van het Sint-Jorisgilde te Groot-Zundert wordt verteld, dat men tijdens de kermis „de ganse ofte papegaey schieten zal” (Jolles II, 226). Mogelijk zit ook hier een oud kermis spel, het „ganstrekken” of „gansslaan”, verborgen: het woordje „ofte” bemoeilijkt een juiste verklaring.

Typisch voor Eindhoven is de arend af adelaar (met kuif!), zoals hij voorkomt bij het Ridderlijke Gilde van St. Sebastiaan (Jolles I, 113) en bij het Sint-Petrusgilde van Woensel (Jolles I, 129-130); beide vogels dateren echter eerst uit de 18de en 19de eeuw. Te Hilvarenbeek schonk de keizer van het Sint-Sebastiaangilde volgens een bepaling van 1877 een „zilveren arend” (Jolles I, 191).

Andere grotere vogels, zoals een valk (oud statussymbool), een duif of een koekoek (voorjaarsbode) komen nergens in gildestatuten voor. De nachtegaal komt wel voor, al is het verspreidingsgebied vrij klein. In het Sint-Sebastiaangilde van Ham in Noord-Frankrijk werd in 1539 zowel op de papegaai als op de nachtegaal geschoten; beide winnaars, de Papegaaikoning en de Nachtegaalkoning, ontvingen een **zilveren staf** als teken van hun koninklijke waardigheid (Reintges, p. 267 en 316). Ook te Rijssel, eveneens in Noord-Frankrijk, was in 1475 het schieten op de nachtegaal bekend (Reintges, p. 200). Waarom daar deze vogelsoort werd uitgekozen, is wederom een open vraag; misschien werd hij beschouwd als koning van de zangvogels, misschien als lentebode.

Jan van de Mortel bedankt de burgemeester van Vught, Mr. H. Baron van Hövell, voor de Koningsstaf met zilveren papegaai. (Gildetrom 1974 p. 45).

Foto:
Paul Krijnen Jr.,
Vught

Het zijn vooral Duitse volkskundigen geweest, die juist vanwege de vogel de oorsprong van de schuttersgilden zochten in oude lentefeesten. Het valt niet te bestrijden, dat in vroegere volksspelen als het haansabelen (Ter Gouw, p. 357 en 524) en het gansknuppelen, gansrijden, ganssabelen, ganssslaan en gansstrekken (Ter Gouw, p. 76, 79, 199, 353-356 en 442) resten te vinden zijn van oeroude voorjaarsgebruiken, waarbij men bepaalde „levensvogels” trachtte te bemachtigen. Daar de schuttersgilden altijd actief deelnamen aan de carnavals- en kermisfeesten, werden hier en daar bepaalde onderdelen van de feesten in het schuttersritueel opgenomen. Te Middelburg wordt in 1509 het „schieten naar den Gans” vermeld (Reintges, p. 96) en de stadsschrijver van Delft noteerde in 1729: „Eens in 't jaar wordt in plaats van het aloude gebruik van de papegaai te schieten na de gans geschoten” (Ter Gouw, p. 508). Al deze vermeldingen van hanen, ganzen e.d. blijven echter uitzonderingen; deze vogels zijn als „vreemde” vogels van elders in bepaalde gilden binnengedrongen, maar zij horen in de gilden eigenlijk niet thuis. De koningsvogel van de gilden is de papegaai.

Uit de lange reeks gegevens, die bij Reintges verspreid te vinden zijn, halen we slechts de oudste aan als bewijsstukken, dat er maar een echte gildevogel bestaat:

Dordrecht 1324 (Papagaai-schieten), Zierikzee 1355 (Papagaai-schieten), Deventer 1357 (over het vervaardigen van een vogel, genaamd papegaye, en het ZILVER daarvoor), Aken 1368 (Schutzen van der Papegeyen), Dortmund 1378 (den papegoien afschot), Hannover 1379 (Papegoienselschop), Leiden 1392 (coninc van de papegay), Amsterdam 1394 (Papegayescieten), Wismar ca 1400 (Papageienschützen), Haarlem 1402 (den papegaey schieten), Nijvel 1429 (papegays), Utrecht 1444 (als men die papegay sciet), Engeland 16de eeuw

(schieten op de „papingo” of popinjay”) (Reintges, p. 53, 59-60, 65, 99, 113, 175, 200, 255, 268, 315-324). J. Gessler (Volkskunde 47, 1946, p. 51) noemt als oude voorbeelden nog Valenciennes 1401 („papegay, pour faire leur Roy”) en Oostende 1403-1404 („als die van sinte-Sebastiaensghilde... en die van sinte-Jorisghilde haren papegay scoten”). Jongere vermeldingen zijn o.a. Sambeek 16de eeuw („we dye papegaey affschiet ende Coenijck is, dye sal dan borgen stellen voer dat sijlver”; Jolles II, 139) en Rijsbergen 1616 (vogel oft papegaey; Jolles II, 128).

Zoals we reeds vroeger hebben aangetoond (Gildetrom 16, 1969, p. 44-45), kende men in Europa voor 1492, toen Amerika werd ontdekt, alleen de groene Indische papegaai met zijn rode bek en rode halsstreep (is misschien daarom bij de meeste zilveren vogels de bek en de halsband verguld?).

Door de kruisvaarders is deze oosterse vogel samen met de hand- en de kruisboog uit het Midden-Oosten in West-Europa bekend geworden. Vooral Vlaanderen, waar in de steden de oudste gilden ontstonden, telde vele kruisvaarders. Op het bekende schilderij, dat Jan van Eyck in 1436 maakte voor kanunnik Van der Paele (Brugge), staat de Madonna met haar kind afgebeeld samen met zulk een „halsbandparkiet”.

Volgens Mevr. Blöte-Obbes gold deze kleine papegaai met zijn lange staart in India als een heilige vogel en werd hij beschouwd als een symbool van een nieuw leven.

De vraag, waarom men nu juist op zulk een vogel met een heel bijzondere symbolische betekenis ging schieten, is volgens de schrijfter niet meer met zekerheid te beantwoorden; wel zoekt zij een mogelijke verklaring in de reeds eerder vermelde lentegebruiken, waarbij in sommige landen jacht werd gemaakt op „levensvogels”. In dit op-

zicht zou de functie van de papegaai dan toch weer veel overeenkomst vertonen met die van de haan, de gans en de nachtegaal.

De gildebreeders schieten niet alleen op de vogel, hun koning draagt ook als kenteken van zijn verworven titel een zilveren vogel of papegaai aan de halsketen. In een zeer lezenswaardig artikel (Gildetrom 19, 1972, p. 36-37) heeft de heer Karel Vermeeren gewezen op enige onderscheidingstekenen van een koning als een kroon en een scepter, die ook bij sommige schutterskoningen nog voorkomen, maar ook enige verwijzingen aangegeven over de vogel aan een halsketen als een zeer oud koningsattribuut. Wanneer de gildekoningen zich hiermede gaan tooien, is nog niet voldoende onderzocht, maar dat zou volgens de schrijver gebruik zijn geworden sinds het begin van de 16e eeuw. De door hem aangehaalde tekst uit Gent 1528 („Eenen zilveren vergulden papegaay, die de coninck draeght”) kan ook slaan op een vogel boven op een staf. Ontvingen niet te Ham zowel de Papegaaikoning als de Nachtegaalkoning beiden in 1539 een zilveren staf als teken van hun koninklijke waardigheid? (Reintges, p. 267, 316). De oudste mij bekende tekst over een zilveren vogel is wel die uit Deventer 1357, waarin gesproken wordt over het vervaardigen van een vogel, genaamd papegaai, „en het zilver daarvoor”.

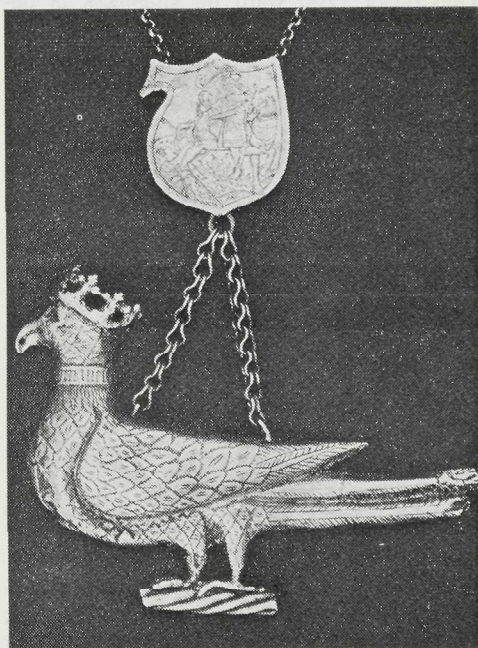
De functie van de vogel waarop men schiet, het materiaal waaruit deze vogel is gemaakt en andere details zijn uiteraard geheel anders dan de functie en het materiaal van de vogel, die de koning draagt. Beide echter dragen de naam van papegaai. Soms worden ze uitdrukkelijk onderscheiden, zoals te Neeritter waar in 1627 werd voorgeschreven: „als dan sal den zilveren vogel niet onden schietboom mogen weggevoert worden voor en aleer den bovensten (vogel) sal afgeschoten syn” (Reintges, p. 317). Beide vogels zijn plaatsvervangende symbolen. De vogel op de paal wordt neergehaald en bemachtigd, de vogel aan de koningsketen is een teken van macht. In beide gevallen moet de papegaai een belangrijke „levensvogel” uitbeelden, geladen met een grote symbolische waarde.

Als koningsvogel wordt de papegaai dan ook meestal gekroond afgebeeld.

Of de halsband van de zilveren vogel ook een koninklijk teken is, lijkt me niet zonder meer duidelijk. Bij diverse gezagsdragers als burgemeesters en leden van ridderlijke orden is de halsketen zeker een insigne van hun waardigheid. Toch lijkt een andere verklaring ook mogelijk. In de heraldiek treden immers vaak gehalsbande dieren op, met name hazewindhonden en zwanen. Op de wapens van Schotland en Engeland dragen de eenhoorns rond de hals een kroon aan een ketting en een ring; op Engelse uithangborden komen eveneens dergelijke herten en zwanen voor. Bij zwanen diende de halsband

als eigendomsmerk en droeg de naam van de eigenaar. Gehalsbande zwanen komen voor op de gemeentewapens van Broek in Waterland, Landsmeer, Wieringerwaard en Zijpe, terwijl Gieten, Ruurlo en Winterswijk gehalsbande hazewindhonden hebben en Heeswijk een gehalsbande leeuw; bijna steeds zijn de halsbanden van goud.

Of dit ook de functie is van de halsband van de papegaai, kan nog niet met zekerheid gezegd worden. Wel draagt de fraaie 16de-eeuwse vogel van het Sint-Martinusgilde van Dommelen op zijn halsband de in gotische letters gegraveerde naam 'Dommelen' (afb.)

De 16de-eeuwse vogel van het Sint-Martinusgilde te Dommelen

Het vergulden van de bek en de halsband kan, zoals boven reeds is opgemerkt bij de papegaai, een gevolg zijn van het feit, dat deze Indische halsbandparkiet een rode halsstreep en een rode bek had. Maar ook hier ontbreekt de zekerheid. Er moet nog veel worden uitgezocht.

W. Knippenberg

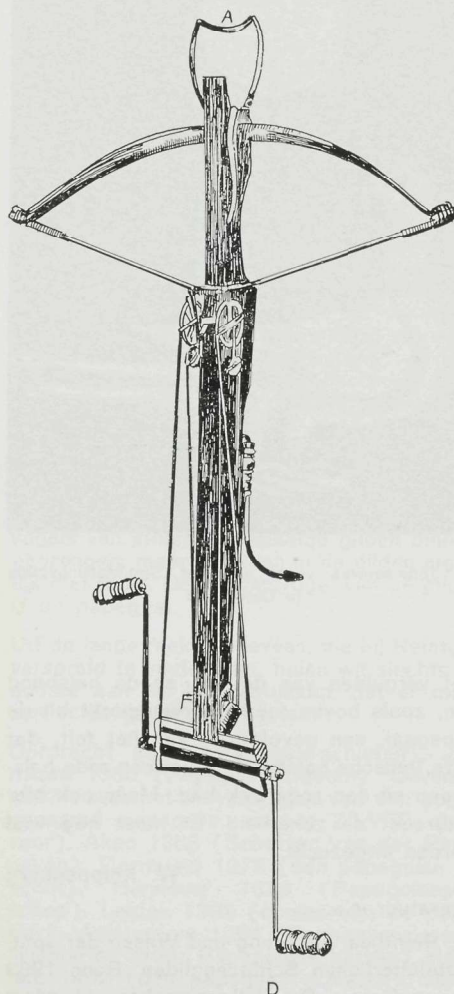
Literatuur o.a.

Th. Reintges, Ursprung und Wesen der spätmittelalterlichen Schützengilden, Bonn 1963
J. ter Gouw, De Volksvermaken, Haarlem 1871

De oude kruisboog II

Eenvoudige bogen werden met de hand gespannen. De punt van de schacht werd op de grond gezet en de pees naar zich toe getrokken met twee handen. Onze kleine kruisboog voor korte afstand wordt nu nog zo gespannen. Deze kruisboog heeft een verlengde schacht. Is de schacht kort dan knielde de schutter om zodoende met de handen de pees in de neut te leggen. Bij zwaardere bogen werden de voeten op de booggreep geplaatst, doch dat was niet afdoende. Zo werd de voetbeugel aan de schachtkop gemaakt.

Omstreeks 1200 werd de spanhaak al gebruikt. Eerst ééntandig, later tweetandig. Deze werd om de pees gehaakt en overgehaald tot de pees in de neut lag.

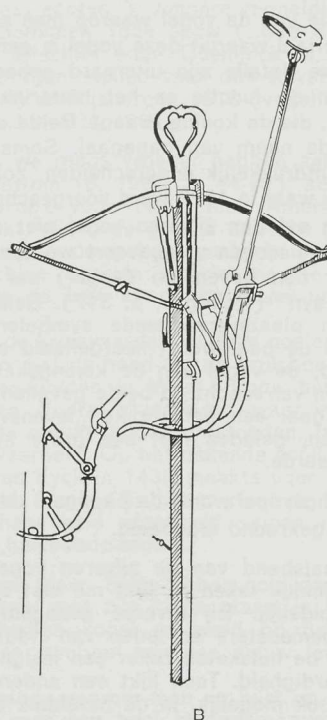
Engelse windas-constructie, verankering
(voetbeugel, pees)

Naarmate de lichtere boog een 'machine' werd, werd in Engeland de windas toegepast om de pees in de neut te draaien met katrolletjes, terwijl de voet in de beugel was geplaatst (1200-1300).

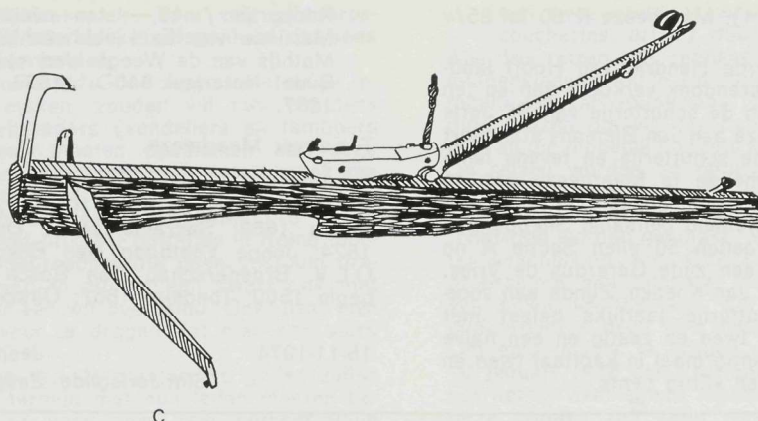
De windas is hierbij op de schacht geplaatst. Deze kon worden losgemaakt om het aan de gordel te hangen en mee te voeren tijdens jacht of gevecht. (Fig. D)

In de duitse legers paste men ook de windas toe rond 1300 en later ook in andere landen. Het was een mechanisme dat boven op de schacht geplaatst werd, om al draaiende de pees te spannen. Het systeem werkte als een heugel d.i. zoals wij de krik in de garages kennen. Hierbij verdween de voetbeugel, want het spannen geschiedde horizontaal.

Begin 1400 werd bij de zwakkere bogen de koevoet (arbalète à chèvre) gebruikt met twee tanden in de vorm van een S. De tanden worden om de „breidelstok” gezet. Aan de andere kant van de S grijpt men de pees. Door het overhalen van de steel werd de pees in de neut geplaatst. Het was een eenvoudige manier van spannen. (Fig. B)

Bij bogen waarmede geen pijlen, maar stenen, loden of lemen bolletjes werden afgeschoten was de spanning weer anders. Deze bogen werden veelal op de jacht gebruikt rond 1450. Hun spanning geschiedde door de z.g. hefboom (Fig. C.).

Het heet in de kronieken: arabalestre à jallet avec un moule à faire balles.

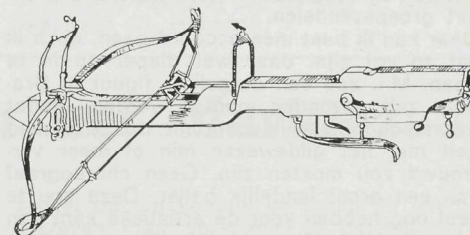
Het mechanisme is erg eenvoudig. Een lange stang waaraan zich een tweede scharnierende arm bevindt waarin de neut en nok is aangebracht schuift bij het opheffen van de lange arm naar voren totdat men de pees in de neut kan leggen. Drukt men de lange stang dan weer neer dan gaat de pees mee naar achter en de boog is schietklaar. De stang wordt op het schachtuiteinde vastgeklemd.

Werd met pijlen geschoten dan was dat van zelfsprekend met één pees op de boog.

Werd met bolletjes beschoten dan werden op de boog twee pezen gebruikt. De einden zijn aan de booguiteinden vastgemaakt, maar in het midden zijn de twee pezen uiteengehouden door staafjes, die in het midden een netje vormden. Dit netje werd met één lus op de neut of nok vastgehouden. In het netje werd de kogel of bal gelegd en weggeschoten. (Fig. E.)

Daar de bogen horizontaal geschoten worden wordt het doel bereikt door een ietwat kromme lijn (de pijlen gaan met een kleine boog) en daarom is een richttoestel aange-

bracht - vizier. Achter de neut staat dan een standvizier, waarin een kleine opening voor het oog is en de vizierkeep wordt genoemd. Voor op de schachtstok is een vizier-vork geplaatst, waarvan de beide uiteinden van boven zijn voorzien van een draad waarin op het middelpunt een kraaltje, of kogeltje is aangebracht - de korrel - dat verschoven kan worden. Het vormt één lijn met oog en doel. (Zie fig. E)

E. Kogelzakje (vizier)

Jan Toorians

(wordt vervolgd)

Gilde - Akten III

Maarheeze

Te Maarheeze waren vroeger twee gilden: het jonge gilde genaamd St. Barbara en het Sint-Jorisgilde. Later zijn deze gilden samengevoegd tot het huidige Sint-Joris- en Sint-Barbaragilde. Sedert 1910 is er in die gilde weinig activiteit te bespeuren. Aangezien een deel van mijn voorouders uit Maarheeze komt en met deze gilden te maken had, heb ik alle akten betreffende deze gilden genoteerd tijdens mijn andere onderzoeken. De akten zijn in chronologische volgorde behandeld.

1. Joost Andries Driessen i.v.m. schuld aan de jonge gilde ofte schutterije. Maarheeze R 20 fol. 169 dd. 1-12-1676.

2. Willem Janssen Vlemmincx i.v.m. schuld van f 125,— aan de jonge gilde ofte schutterije van Maerheese. Maarheeze R 22 fol 164/v 18-11-1695.
3. Cattalina wede Herman Jacobs schult van f 100,— aan het jonge gilde van St. Barbara tot Maerheese. Maarheeze R 22 fol 198/199 29-5-1698.
4. „Gecompareerd Wilhelmus van der Parre capitein, Francis van Luijtelaer vendrig, mitsgaders Peter Smulders en Dielis Clephas dekenen der gulde St. Joris tot Maarheese betalen f 100,— ten laste van 't Corpus van Gastel". (Verwijzing naar het register der oude leggers van

9 april 1714). Maarheeze R 50 fol 85/v 8-1-1774.

5. „Compareerde Hendrik van Hooff landbouwer Soerendonk verkocht aan en ten behoeve van de schutterij van St. Joris te Maarheeze aan Jan Biemans standaard van gemelde schutterij en tevens landbouwer wonende te Maarheeze aan en ten behoeve van gemelde schutterij een perceeltje weiland genaamd Sneppendijk groot 25 roeden 50 ellen Sectie A no 1414, aan een zijde Gerardus de Vries, ander zijde Jan Koenen. Zijnde aan voormelde schutterij jaarlijks belast met een gulden twee en zestig en een halve cents is twintig maal in kapitaal twee en dertig gulden vijftig cents.

Koopprijs f 16,— ten overstaan van Martinus van Exel veldwachter en Jan Mathijs van de Weegh kleermaker.” Budel Notarieel 640 a° 1837 dd. 13-1-1837.

Tot zover Maarheeze.

De laatste aanwinsten betreffen het Sint-Jorisgilde Someren a° 1710; St. Joris Den Bosch 1658; Sacramentsgilde Den Bosch 1524; Jonge Voetboog Den Bosch 1530; O.L.V. Broederschap Den Bosch 9 akten begin 1500; Tongelre 1657; Oirschot 1651.

15-11-1974

Jean Coenen,
Sint-Jorisgilde Zesgehuchten

Nogmaals: het vendelen.

Naar aanleiding van de artikelen over het vendelen in het april-nummer 1974 van de Gildetrom, p. 4-6, het volgende:

Dit onderdeel van elk gildefeest heeft me altijd enorm geboeid, ook al weet ik te weinig van de betekenis en de historische achtergronden ervan. Ik was echter getroffen door enkele opmerkingen in het artikel van de heer Vermeeren, waarin deze de idee opperde om een choreograaf in te schakelen, o.a. bij het groepsvendelen.

Daar kan ik best mee accoord gaan, doch ik wil zo vrij zijn, daar wat dieper op in te gaan. M.i. zou een dergelijke figuur in Brabant zelf gevonden moeten worden, omdat het mij onontbeerlijk voorkomt, dat zo iemand zelf met het gildewezen min of meer vertrouwd zou moeten zijn. Geen choreograaf van een groot landelijk ballet. Deze zou te veel oog hebben voor de artistieke kant van het geheel, en de vrees lijkt dan gewettigd, dat hij de **zin** van de verschillende bewegingen en hun volgorde door onbegrip zou verstoren. Maar wellicht gaan de gedachten ook niet in die richting.

In aansluiting op het verhaal van de Duitse vendelier, die de voornaamste momenten uit het leven van St. Sebastiaan wist uit te beelden, lijkt het me zeer waardevol, dat

er dan tevens een soort **declamatorium** wordt samengesteld, **gebaseerd op het levensverhaal van de betreffende patroonheilige**, dat tijdens de uitbeelding door de vendelier gesproken kan worden. Een eenvoudig verhaal op rijm, meegaand met de bewegingen of serie bewegingen van het vendel. Te denken ware verder ook aan groepen vendeliers, die **het verhaal van die éne** zouden kunnen omlijsten en/of aanvullen. In mijn fantasie zie ik op deze wijze een nieuwe theater-vorm ontstaan, geheel van en vóór de gildebroeders, en voor allen die er belangstelling voor hebben. Zelfs **begeleidende muziek op oudere snaar- en blaasinstrumenten** zou best in zo'n geheel passen.

Misschien ziet men in deze regels aanleiding eens over een en ander van gedachten te wisselen. U weet stellig, dat mijn belangstelling écht is.

F. C. Jolles-Weghuis, Amsterdam

Jan Gerit Meeus belooft op 23 februari 1930 aan Jan Jan Wouter Broeckmans uit een stuk land met een weide „drie lopen rogge jaarlijkse erfrente aan St. Kathelijne te Son. („De Brabantse Leeuw” 23, 1974, p. 108)

Federatie-Nieuws

Gilde-Romereis '75

Reeds twee jaren geleden bestonden er plannen om met de Brabantse gilden een bezoek te brengen aan Rome met een audiëntie bij Z.H. de Paus.

Door allerlei omstandigheden zijn de plannen destijds niet doorggegaan. Thans is er weer van verschillende gilden de wens gekomen om te trachten in 1975 bij gelegenheid van

het Heilig Jaar een reis naar Rome te organiseren.

Wij kunnen u meedelen dat van de zijde van de Pauselijke Nuntius in Den Haag alle medewerking voor een audiëntie bij Z.H. Paus Paulus VI is toegezegd. De ontvangst van de Brabantse gilden zal kunnen geschieden in de pauselijke tuinen en wel op het zoge-

naamde Andreasplein. **Voor vele gildebreeders is dit een unieke gelegenheid om eens in Rome te komen.**

Om in Rome als Gilde-organisatie enige indruk te maken, zouden wij met minstens 200 gildebreeders (vendeliërs en tamboers inbegrepen) moeten deelnemen aan deze reis die wij voorstellen in de **eerste week van oktober 1975** te maken.

Als minimum leeftijd is gesteld 15 of 16 jaar. Bij het officiële optreden in Rome dienen de gildebreeders die geen costume dragen gekleed te zijn in een zwart pak met daaronder een wit overhemd. Ook dient men er zorg voor te dragen dat men een sjerp heeft.

Overheden van de plaatselijke gilden zullen op korte termijn met hun leden moeten bespreken of voor deze reis belangstelling bestaat, want wij zullen omstreeks 10 januari 1975 moeten beslissen of wij deze reis kunnen laten doorgaan.

Omdat niet iedereen vele vrije dagen heeft, stellen wij u de volgende mogelijkheden voor:

Reis A. VLIEGREIS, duur 7 dagen (6 overnachtingen) prijs f 700,—

Reis B. VLIEGREIS, duur 4 dagen (3 overnachtingen) vertrek op een vrijdag en terugkomst op maandag; kost u 2 werkdagen, prijs f 500,—.

Reis C. TREINREIS, duur 10 dagen, 2e klasse, heen en terug drie dagen in trein

met twee nachten met reservering van couchettes, prijs f 650,—.

Alle drie reizen zijn gebaseerd op een goed middenklasse hotel in 2-persoons kamers met faciliteiten van vol-pension. Dit zijn de huidige prijzen die wij als richtprijzen aannemen en die mogelijk nog iets kunnen wijzigen. De reizen worden zo gepland, dat tijdens de officiële audiëntie alle gildebreeders in Rome zijn. Er zullen in Rome verschillende rondritten worden gemaakt, waarvoor bussen ter beschikking zijn. Ook staat er op het programma een bustocht naar Assisië.

Wij willen ook toestaan, dat de dames van gildebreeders deze reis meemaken.

Om enig inzicht te krijgen, zullen wij **vóór 10 januari 1975** een voorlopige opgave van het aantal deelnemers moeten hebben. Aan deze opgave zijn geen verplichtingen verbonden. Opgave dient te geschieden:

Voor Kring Land van Cuyk aan de heer M. Bardeel, Graaf Hermanstraat 18, Cuyk

Voor Kring Maasland aan de heer J. Toorians, St. Willibrordusstraat 4, Loon op Zand.

Voor Kring Kempenland aan de heer Fr. Roijers, Bomanshof 55, Eindhoven.

Voor Kring Kwartier van Oirschot aan de heer J. A. Abrahams, Vrijthof 9, Hilvarenbeek.

Voor Kring Peelland aan de heer A. Niessen, Veestraat 43, Helmond.

Uit de Baronie en het Markiezaat

Gilde St. Bavo, Rijsbergen

Op 26 oktober van dit jaar is het 275-jarig bestaan van het gilde **St. Bavo** van Rijsbergen gevierd. En dat deden de gildebreeders graag, want ook in deze plaats is het gildeleven tot opbloei gekomen naast de haastige opbouw van nieuwe dorpsdelen. Momenteel melden zich weer de oudere bewoners van de echte dorpskern.

St. Bavo in Rijsbergen kreeg de goedkeuring van de kaart door Prins Willem Hendrik van Nassau op 2 juni 1699. Zij is getekend door Prins Willem te Kensington. Bij lidmaatschap was de eed van de gildebreder: „Ik zweer, dat ik de Heer en Baron van Breda als opperhoofdman, de Schout van ons dorp als overdeken en nadrukkelijk de hoofdman van het gilde en de oudermans, dekens, koning of keizer van het edele gilde van de handbus van Rijsbergen trouw en gehoorzaam zal zijn, in alles wat een trouw en eerlijk gildebreder verplicht is: vervolgens te onderhouden wat in de kaart uitdrukkelijk bevolen en uitgelegd is, alsmede alle geheimen van het gilde te bewaren en zijn profijt en eer voor te staan.

Dat zal ik doen en niet nalaten noch om goeds of bloeds wil, noch om vrienden of magen, noch uit vrees voor de dood.” Het is goed eens even stil te staan bij zo'n

artikel dat zo serieus en eerlijk is neergeschreven, maar voornamer is, dat het wordt nageleefd. Hieruit blijkt dat de oude schutterijen van West-Brabant wel degelijk echte gilden zijn en juist daarom is de Federatie van Noordbrabantse Schuttersgilden momenteel bezig een zesde kring daaraan toe te voegen, bestaande uit de gilden van de Baronie en het Markiezaat.

Over Rijsbergen: dit gilde van St. Bavo heeft op de genoemde dag een geheel nieuwe costumering gekregen voor koning en hoofdman. Een grote vooruitgang dus, die een stimulans is om gezamenlijk West-Brabant in een dergelijke kring te verenigen. Hieraan werken nu al de gemeenten mee in de vorm van de bestudering van vragenlijsten over wat er nog aan gildebeyt in deze omgeving is. In Rijsbergen is op het gemeentehuis het zilver van de drie daar bestaande gilden aanwezig. Ook in de kerken ziet men nog gildebeyt in de vorm van de beeldjes van de patroon van het gilde of op altaarpanelen. Hier dus een samenwerking tussen de overheid van het Land en de Kerk; het gilde is voor beide opgericht.

In Rijsbergen bestaat het gilde uit een grote groepering van alle leeftijden, hetgeen bewijst dat het gilde ook nu nog reden van bestaan heeft. Gelukkig is dat zo en het heeft grote bekendheid in de wijde omgeving.

Het heeft een prachtige schietbaan en het schiet in competitieverband. Het heeft de mooie naam van Alfarez voor vaandeldrager waar men heel trots op is; deze naam is heel oud! Het oude gildevaandel is van 1867 en wordt in het archief bewaard.

Ook naar aanleiding van een bespreking is men in Rijsbergen zich gaan bezinnen op de schutterij die eigenlijk een echt gilde is. Vandaar dat men ook hier geneigd is mede te werken tot de oprichting van de zesde kring van de Federatie.

Hoofdman Piet Boot zei immers: „Wij zijn een schietvereniging, maar willen graag oude tradities in ere herstellen”.

Dit is juist de bedoeling van de Federatie vandaar dat wij graag dit stukje plaatsten.

Gilde St. Willibrordus, Klein Zundert

Zaterdag 30 november is ook feest in Klein-Zundert en wel bij een van de oudste gilden van West-Brabant n.l. bij **St. Willibrordus**. Daar wordt op die dag de installatie verricht van de huidige **keizer**, gildebroeder P. Hereijgers. Dit zal geschieden op het Gemeentehuis door de edelachtbare heer burgemeester Mr. Kievits, die tevens Ere-Hoofdman van dit gilde is. Het bestuur zal dan een grootse receptie houden in Het Schuttershof te Klein-Zundert. Deze geweldige goede schutterij heeft eveneens een prachtige schietbaan en stelt alles in het werk haar schietprestaties waar te maken. Wat de gildegedachte betreft: ook zij staan geheel achter de bedoelingen van de Brabantse Federatie en steken graag de hand toe om de kring Baronie-Markiezaat van de grond te doen komen. Goede toenaderingen zijn reeds gedaan en het ziet ernaar uit dat dit werkelijkheid gaat worden. Aldus de heer Herre-

ijgers. Zij willen samen met het gilde van St. Willibrord van Alphen trachten deze kring rond te krijgen. Wij hopen dat het lukt; de Federatie zal niets liever zien.

GELDERLAND

De Federatie van Gelderse schuttersgilden had 8 kringen. Deze zijn sedert kort terug gebracht tot 5 kringen, om de gilden beter te kunnen laten samenwerken. In totaal zijn daar plm 50 gilden over dit uitgestrekte Gelderse gebied.

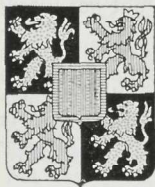
Elk jaar wordt daar in elke kring een kringdag gehouden en jaarlijks een Landjuweel van de Federatie. De wedstrijden staan onder leiding van een vaste jury en zij is het die de richtlijnen geeft aan het organiserende gilde dat het feest gaat geven. Zij leidt ook alle wedstrijdonderdelen op elk gildefeest. Vermeld zij dat het aantal vendeliers daar toeneemt en men alles in het werk stelt om de groepen vendeliers zo goed mogelijk te laten optreden met begeleiding van muziek. Men laat daar ook één groep in twee delen splitsen waarvan de ene links en de andere rechts zwaait; dus tegen elkaar in. Het is een machtig schouwspel dit te zien doen. Alle respect voor de leiding!

De tambours zijn eveneens ondergebracht in een commissie, die richtlijnen geeft over het trommen en de wedstrijden. Men heeft daar veel drumbands zelfs met majoretten, waar ook een regeling voor is.

Individuele vendeliers zijn er eigenlijk maar weinig, want de wedstrijden worden geconcentreerd op de groepen.

Het is goed even buiten ons straatje te kijken. Is er nieuws van onze noorderburen dan laten we het graag weten.

Jan Toorians

Nieuws uit Het Kwartier van Oirschot

Kort verslag van de najaarsvergadering van „Het Kwartier van Oirschot”

Deze vergadering werd gehouden op 23 november 1974 te Diessen, de plaats waar dit jaar de Kring-jubileumdag werd gehouden. De Kringvoorzitter de heer H. van Erve, de onder-voorzitter de heer H. van Nunen en het bestuurslid de heer J. Timmermans werden bij acclamatie herkozen.

Bij de mededelingen deed de voorzitter een beroep op de heren afgevaardigden om in hun gilde de Rome-reis 1975 te propagieren. Het bestuursvoorstel om van gildefeesten (uitgezonderd het Liefdadigheidsfeest) 10% van de netto-winst af te dragen aan de Kringkas werd met ruim 2/3 der stemmen aangenomen.

Ook werd het principe-besluit genomen om te komen tot een grote wijziging in de prijzen-reeks op gildefeesten. De gedachten gaan uit om het zo te maken, dat ieder gilde dat deelneemt aan een gildefeest minstens mét één zilveren schild huiswaarts keert.

De individuele prijzen blijven onaangestast.

In de voorjaarsvergadering zal het kringbestuur met een nieuwe opzet komen die ter goedkeuring aan de algemene vergadering zal worden voorgelegd.

De contributie voor 1975 werd ongewijzigd vastgesteld op f 35,— per gilde. Ten slotte vroeg de voorzitter de aandacht voor de „Broederschapsdag” welke op 14 december 1974 in Postel zal worden gehouden. Op deze vergadering nam de Kring afscheid van de heer W. A. Rijnen uit Moergestel als leider van de vendelcommissie. De heer Rijnen ontving daarvoor het Kring-onderscheidingsteken. Ook werd dank gebracht aan de heer A. Scheffers uit Tilburg die zijn werkzaamheden gaat beëindigen als algemeen leider der gildefeesten. Ook hij ontving kortgeleden hiervoor het Kring-onderscheidingsteken. Aan beide heren is de Kring veel dank verschuldigd.

Het was een geslaagde vergadering.

Voorzitter H. van Erve gedecoreerd

Op 30 november, zijn 65ste verjaardag, ontving de heer H. van Erve als dank voor zijn onvermoeide ijver voor de schuttersgilden een pauselijke onderscheiding, het gouden erekruis „Pro Ecclesia et Pontifice”. Het gehele Federatie- en Kringbestuur, alle kinderen van de jarige, en de pastores van de parochie waren in het geheim opgeroepen om bij de plechtige aanbidding getuigen te zijn.

Namens hen allen bracht de heer W. Knippenberg allereerst aan de jarige voorzitter hartelijke gelukwensen over en herinnerde daarbij aan de vele taken, die H. van Erve als gildebrouder (1954), thesaurier van het gilde, vaste medewerker van De Gildetrom (1957), secretaris van de Kring Kwartier van Oirschot (1959-1968), voorzitter van de Kring (1968) en penningmeester van de Federatie (1969) had waargenomen. Vooral als bestuurder heeft H. van Erve door talrijke adviezen de gildegedachte, zoals hij die zag als een edele taak, in brede kringen uitgedragen en zeer veel bijgedragen tot een nieuw en verjongd leven in de Kring. Een gilde leeft volgens hem pas echt, als de gildegedachte niet alleen op de gildefeesten maar vooral in het dagelijkse leven wordt beleefd en in praktijk wordt gebracht.

Spreker preeste de heer Van Erve als een zeer kundig en energiek, maar vooral een zeer gelovig man. Het idee om gildefeesten te organiseren voor liefdadige doelen, voor gehandicapten e.a., om op 14 december een bezinningsdag te houden over het gildeleven in de abdij van Postel, om in 1975 een Gilde-Rome-reis te organiseren e.d. zijn initiatieven die uit deze bron voortkomen.

Al heeft de voorzitter ook in het jeugdwerk en op ander sociaal gebied zijn sporen verdiend, de nieuwe onderscheiding is geschenken als een blijk van hoge waardering voor zijn werkzaamheid in de gilden.

Nadat de ingelijste pauselijke bul was voorgelezen en het gouden erekruis was opgespeld, toonde de heer Van Erve zich juist met dit blijk van dank en waardering uitermate verheugd. In zijn dankwoord beschouwde hij de hoge onderscheiding tevens als een eerbetoon aan alle gildebrouders van de Federatie.

Gelukwensen voor de gedecoreerde voorzitter, zijn echtgenote en zijn gezin kwamen binnen van Mgr. Drs. J. W. M. Bluysen en zeer vele anderen.

De Heer en Mevrouw Van Erve, blij verrast bij het opspleten van het erekruis.
Foto: persburo van Eijndhoven te Tilburg.

Een mooi plaatje van de viering van het 40-jarig bestaan:

Tijdens de receptie in de Raadskelder van Oirschot op 14 sept. 1974.

Van links naar rechts:

H. v. Nunen, onder-voorz.,
H. van Erve Kringvoorz.,
op de achtergrond de Ere-voorz. W. Luyten
en rechts
P. Bogmans,
Koning van het
gilde Sancta
Barbara uit
Oirschot.

IN MEMORIAM †

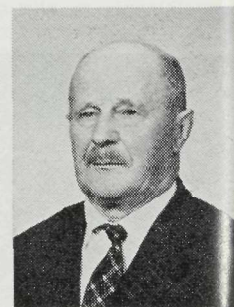

Gilde Sint Sebastiaan Diessen

Op 12 aug. 1974 is overleden de gildebroeder Antonius van Gils. Gedurende 43 jaren was hij lid en was onderscheiden met het Kring-onderscheidingsteken.

Gilde Sint Joris Hooge Mierde

Op 18 aug. 1974 is overleden de gildebroeder Cornelis Wouters. Gedurende 20 jaren was hij actief lid van het gilde.

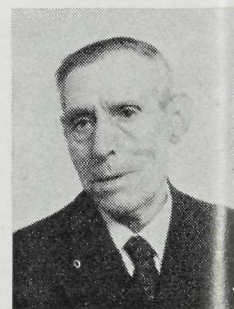
Gilde Sint Sebastiaan Diessen

Op 29 oktober 1974 overleed op 72-jarige leeftijd de gildebroeder Marinus Schilders. Hij werd met gilde-eer begraven.

Gilde Sint Joris Diessen

Op 17 september 1974 is plotseling overleden de trouwe gildebroeder Johannes Verhoeven in de leeftijd van 74 jaren. Gedurende 21 jaren was hij een goed lid van het gilde.

Gilde Sint Sebastiaan Hilvarenbeek

Op 13 okt. 1974 is vrij plotseling overleden de gildebroeder Johannes van Dijck, op 76-jarige leeftijd. Gedurende 34 jaren was hij een actief lid van het gilde.

Gilde Sint Willibrordus Wintelre

In het weekend van 24 en 25 augustus werd door dit gilde in Wintelre een vlooiën- en rommelmarkt gehouden ten bate van de parochiekerk. Het kerkbestuur zat voor zware financiële moeilijkheden en dit gilde was van mening hieraan iets te moeten doen. Het resultaat was dat de vrij kleine gemeenschap toch het mooie bedrag van f 7.250,— opbracht. Een waar succes en een voorbeeld dat navolging mag vinden.

Gilde Sint Catharina en Barbara Haaren

In Haaren werd op 22 september 1974 een geweldige strijd geleverd voor het kampioenschap van de drie Haarense gilden. Het ging om drie schietwedstrijden op wip-vogel. De gildebroeder A. Heuvelmans Sr. lid van het Sint-Catharina- en Barbaragilde verwierf het kampioenschap van Haaren. Hierdoor

kwam hij in het bezit van de wisselbeker en een mooi vaantje dat werd aangeboden door de heer Ad van Boxtel.

Gilde Sint Willibrordus Alphen N.Br.

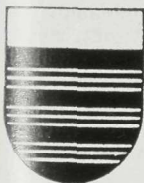
Een der leden van dit gilde wist voor de jaarlijkse „statie-dag” een vers te dichten uit acht coupletten met het volgende refrein:

Voor 't jaarlijks feest van „staatsie”
Is 't Alphens Gild' vergaard!
Het viert dees dag met gratie,
Met stijl... naar d'oude „caert”!
Vier feest! Om 't meest! Ja, gildebroeders,
feest!

Ja vier - met zwier - de jaardag „kermis-vier”!

De titel is: Het gilde viert; wijze: den uil is in den olie.

De volledige tekst is verkrijgbaar bij het secretariaat: Heuvelstraat 12, Alphen N.Br.

Nieuws uit Kempenland

Waar gebeurd!

Talrijke oude documenten keerden onverwacht terug bij het ridderlijk gilde van St. Sebastiaan te Eindhoven.

Dinsdag 27 augustus i.l. belde de directeur van een der Galerieën uit Eindhoven op. „Weet jij iets van een Sint-Sebastiaangilde uit Eindhoven?” „Jawel, hoezo?” „Bij mij zijn twee heren geweest, die een heleboel oude papieren en een groot perkament van dat gilde bij zich hadden om dat te laten taxeren.” „Wat? Wie?... Zie je die mensen nog?” „Ja, ze komen dadelijk nog even langs”. „Doe mij dan een plezier en vraag of ze mij even willen opbellen, en zeg dat ik er wel interesse in heb.” „Afgesproken”.

Een uur later kreeg ik hen aan de lijn. „Geen gras over laten groeien”, dacht ik. „Kunnen jullie misschien even met die spullen bij mij langs komen, dan kan ik zien waar het over gaat en jullie dan mogelijk een tip geven?”

Binnen een half uur zaten de beide heren met hun „schatten” bij mij in huis. Zij hadden de spullen bij zich; materiaal voor elk gilde om van te watertanden. Honderden grotere en kleinere geschriften en een perkament van ongeveer een kwart vierkante meter groot, zijnde de originele caerte uit 1618, ondertekend door Prins Philips Willem. Ik kreeg van hen de stellige verzekering, dat deze zaken niet van diefstal afkomstig waren, omdat ik mij in dat geval voor geen enkel advies zou lenen. Zij gaven toen onmiddellijk hun namen en telefoonnummers op en dit gaf toen aan het verdere gesprek een betere basis. Koortsachtig begon ik in de stukken te snuffelen. Ik heb toen, terwijl

de beide heren nog bij mij waren, onmiddellijk contact opgenomen met de secretaris van genoemd gilde, hem in het kort gezegd wat er aan de hand was en deze verwees mij toen naar de archivaris van zijn gilde. Ik trachtte deze te bereiken, doch hij bleek niet thuis te zijn. Wat nu te doen? Ik heb toen gevraagd of mij de gelegenheid kon worden geboden de oude stukken rustig door te nemen, dan zou ik zowel hen als het gilde een meer verantwoord advies kunnen geven. Toen werd goedgevonden, dat ik de stukken tot de volgende dag onder mijn berusting mocht houden, uitgezonderd het perkament, waaraan één der heren zelf zeer gehecht bleek te zijn. Tot zover zat het in ieder geval gunstig. Diezelfde avond heb ik nog contact gehad met gildebroeder Wim van Moorsel, de archivaris van het gilde van St. Sebastiaan en hem op het hart gedrukt deze éénmalige kans niet voorbij te laten gaan. Gelukkig ontmoette hij de volgende dag diverse gildebroeders, zodat er al direct over gesproken kon worden. Tot 's nachts half drie heb ik de stukken zitten te bestuderen en ik kwam tot de overtuiging, dat dit bezit koste wat het koste voor Eindhoven bewaard moest blijven, want zou het eenmaal naar elders worden verkocht, dan bestond de kans, dat het nooit meer hier terug zou komen. Ik heb uit de stukken de nodige aantekeningen gemaakt en in het kort opgeschreven, wat er zoal was. Hiervan heb ik de volgende dag een fotocopie gegeven aan de „aanbieders”, die gebruikt zou kunnen worden bij de „onderhandelingen”. Voor de spullen mijn huis verlieten, heb ik de heren met klem laten verklaren, dat in het geval zij met het betref-

fende gilde niet overeenstemming konden komen, zij zich dan alsnog met mij in verbinding zouden stellen, eventueel wilde ik zelf er dan wel de koper van worden. Op 13 september heeft het betreffende gilde er een speciale vergadering aan gewijd en ... de koop werd gesloten.

Op maandag 16 september ontving ik het volgende schrijven: „U kunt als gildebroeder gerust zijn, De Charte" van Philips Willem, bij der gratiën Godts Prince van Oraengien, Grave van Nassau etc is weer terug in het Ridderlijk Gilde van St. Sebastiaan." Hè, Hè, dat was alweer tot een goed einde gebracht.

P.S.

Naast de caerte waren er o.m. 200 betalingsbewijsjes voor allerlei verteringen, werkzaamheden en aanschaf van materialen; 60 uitslagen van verkiezingen van dekens, kapiteins en vaandrags, waarop vele handtekingen; 10 besluiten van vergaderingen uit de 17de en 18de eeuw; 10 aannemingen van nieuwe leden; 10 officiële verklaringen. Een lijst van 82 koningen waaronder enkele keizers. De laatste gegevens wezen op koningen uit 1561, 1562 en 1563! Gegevens, die in het gilde zelf niet bekend waren.

Karel Vermeeren

Kring Kempenland schoot zijn kampioen!

Zondag 22 september j.l. vond het laatste treffen plaats tussen de Kruis- en Handboogschutters van de Gilden uit de Kring Kempenland, op het terrein van het Sint-Jorisgilde Stratum, bij Kodijco aan de Tongelrestraat Eindhoven. Door genoemde kring werden in de loop van het jaar 5 wedstrijden georganiseerd.

De uitslag van de zeer spannend verlopen finale, onder voortreffelijke leiding van de heren M. Bazelmans en W. v. d. Aalst, is als volgt:

1. Algemeen Kampioen Kruisboog: Paul van der Putten St. Joris Gestel.
2. Reserve Kampioen: H. Kuipers O.L.Vr. Gilde Zeelst.
3. Algemeen Kampioen Handboog: W. Vogels, Heeze.
4. Wisselschild Kruisboog, ter beschikking gesteld door de Rabo-Bank, behaald door het Sint-Jorisgilde Gestel.
5. Wisselschild Handboog, ter beschikking gesteld door de heer W. v. d. Aalst, behaald door P. Boullard Sint-Martinusgilde Tongelre.

KORPS 1 Kruisboog EREPRIJS St. Joris, Gestel. **EERSTE PRIJS** St. Jan Baptist, Duizel.

KORPS 2 Kruisboog **EERSTE PRIJS** O.L.Vr. Zeelst. **TWEEDE PRIJS** St. Joris Gestel.

PERSONEEL: Eerste prijs Paul van der Putten Sint-Jorisgilde Gestel. Tweede prijs G. Bax Sint-Jorisgilde Stratum.

De prijsuitreiking vond plaats in het Gildecentrum Kodijco Eindhoven.

De 5 genoemde wedstrijden zijn gehouden in:

Duizel - Reusel - Zeelst - Steensel - Eindhoven (Kodijco).

Th. P. Louwers

St. Martinus Tongelre 11 november

Ook het Sint-Martinusgilde Tongelre (Eindhoven) vierde zijn patroondag en zoals het bij een gilde hoort begon deze dag met een H. Mis; een goede Eucharistieviering onder behoorlijke belangstelling.

De H. Mis werd, wegens ziekte van Pastoor Vogels, opgedragen door de oud-kapelaan

Em. Pastoor Rijken met assistentie van Pastoor Der Kinderen. Het parochiële dameskoor verzorgde tijdens de H. Mis op uitstekende wijze de vaste gezangen en enkele goed gekozen liederen. Pastoor Rijken wist de H. Mis te betrekken op het gilde en zijn patroon, waarvan hij o.a. in zijn openingswoord enkele legenden en spreuken aanhaalde. De kerkdienst werd besloten met het zingen van het Martinuslied en de verering van de relikwie van St. Martinus.

Voor het kerkgebouw werd dan de vendelgroet gebracht aan de geestelijkheid, waarna nog gevendeld werd op een der parochiële scholen.

Vervolgens werd in het gildehuis de ere-wijn geschonken en een goed verzorgde koffietafel aan de aanwezigen aangeboden.

's Avonds werd de viering voortgezet in aanwezigheid van vele gasten. Ook het Dagelijks Bestuur van Kring Kempenland was aanwezig. En dat had een speciale reden: er waren 2 jubilarissen van het gilde te huldigen, die hun 40-jarig gildebroederschap vierden. Het waren A. van Breugel en M. Swinkels. Deze laatste ontving met enkele welgekozen woorden van de voorzitter K. Vermeeren het zilveren ere-schild van de Kring. A. van Breugel was niet alleen 40 jaar gildebroeder en $\pm$ 25 jaar lid van de Overheid van het gilde maar hij maakt sinds 1952 deel uit van het kringbestuur, het langst als raadsheer-schieten. Hij had al enkele maanden geleden te kennen gegeven aan het einde van het jaar zich te willen terugtrekken uit zijn bestuursfuncties. Alles bijeen genomen was het voldoende reden om, gesteund door een unaniem besluit van het volledig kringbestuur, de voorzitter aan A. van Breugel de bijzondere onderscheiding van de Kring uit te laten reiken.

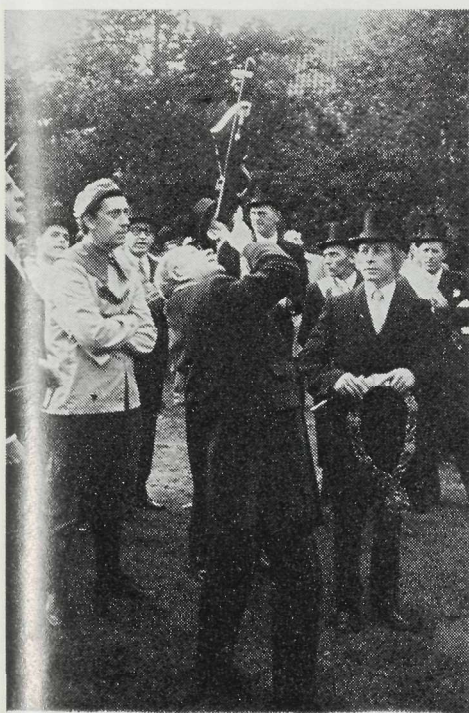
De avond werd gevuld met een verloting, met muziek welke tot een dansje noodde en met het optreden van een uitstekende humorist. Niet onvermeld mag nog blijven dat in de loop van de avond 3 nieuwe jeugdtamboertjes officieel werden voorgesteld met het slaan van een gildemars op hun nieuwe trommen. Het Sint-Martinusgilde Tongelre kan terugzien op een geslaagde en waardige viering van zijn patroonsfeest.

F. Roijers

Raadsheer District Centrum

Koningsschieten Sint-Jorisdigle Gestel

Op 6 oktober vond het Koning- en Kampioenschieten bij het Sint-Jorisdigle Gestel plaats. Om 10.30 uur kwam het digle bijeen in de diglekamer waar de Regerend Deken J. A. Janssen allereerst een welkomswoord richtte tot de Burgemeester van Eindhoven Mr. J. A. van der Lee waarna hij aan de getrouwde Deken verzocht de ordonnantie van het koningschieten voor te lezen.

In het midden de burgemeester van Eindhoven, rechts de oude koning G. Pennings.

Hierna werd, voorafgegaan door de standaardrijder, naar het schietterrein achter de Gennepmolen getrokken. Na drie maal om de boom te hebben getrokken en nadat de oude koning G. Pennings het koningszilver was afgedaan werd de Burgemeester Mr. J. A. van der Lee verzocht om het eerste schot te lossen. Hierna werd de erewijn aangedragen en getoost op de goede afloop. Na 117 treffers kwam de vogel naar beneden. Koning werd W. v. d. Broek, waarna de Burgemeester de nieuwe koning het koningszilver omhing. Hij toonde zeer veel belangstelling voor het diglegebeuren hetgeen moge blijken uit het feit dat hij geruime tijd onder de diglebroeders vertoefde.

Hierna ving het Kampioenschieten aan. Na een spannende strijd van $\pm$ 2 uur werd Paul van de Putten voor de 3e maal tot kampioen uitgeroepen, reservekampioen werd Frits Beelen.

De grote belangstelling en vooral de ongedwongen sfeer die er heerste, dit alles werkte eraan mee dat het een zeer sportieve strijd is geworden.

's Avonds werd de nieuwe Koning in de diglekamer ingehuldigd en geïnstalleerd, en werd aan de kampioen de Gennepmolen-wisselbeker overhandigd, welke nu definitief in zijn bezit is gekomen, en werd hem het kampioenskruis opgespeld. Hierna werd nog tot in de avond nagekaart over hetgeen plaats had gevonden.

Jonge deken Sint-Jorisdigle
E. Reker

St. Catharina Nuenen-Boord huldigde zaterdag 23 november diglebroeder **A. Habraken**, die veertig jaar lang het digle had gediend. De beschermvrouwe van het digle bood de jubilaris mede namens de diglebroeders een „lekkere” luie-stoel aan, waarin hij zou kunnen uitrusten als hij terugkwam van het uittrekken.

De voorzitter en de tweede secretaris van de Kring waren aanwezig namens het kringbestuur om hem te feliciteren en te klanken, en dit laatste werd onderstreept door het zilveren ere-schildje van de Kring, welk onderscheidingsteken hem werd opgespeld door de Raadsheer van district-Noord.

In de huldiging werd ook betrokken de echtgenote van de jubilaris. De drumband van de plaatselijke harmonie bracht een klinkende serenade en het feest werd besloten met een stevige Brabantse koffietafel. Hoofdman Strijbos had de zaak weer goed voor elkaar.

Het **digle van St. Catharina en Barbara uit Geldrop** vierde bijna de gehele 25ste november feest. Het begon 's morgens al met een geslaagde schietwedstrijd, die na heel veel weken van regen onverwacht begunstigd werd met droog weer. Dat het wel erg koud was, mocht niet hinderen, want de diglebroeders werden rijkelijk voorzien van smakelijk bereide erwtensoep, gevolgd door spekpannekoeken. Zo hadden de diglebroeders een „stevige bodem” toen 's middags de receptie begon ter ere van twee robijnen jubilarissen. Zij werden allereerst toegesproken door hoofdman Van Beek, die van elke jubilaris de persoonlijke verdiensten voor 't digle naar voren bracht. De dank werd onderlijnd door de aanbieding van een wandbord in Delfts Blauw. In de hulde werden ook de beide echtgenoten betrokken. **Adriaan van den Boom** bood ter herinnering aan deze huldiging zijn digle een zilveren herdenkingsschild aan, waarop hij had laten graveren, dat door zijn toedoen het algemeen stemrecht in zijn digle wederom was ingevoerd. De andere jubilaris was **Bart Goppel**. Ook hij was 40 jaar lid van het digle en hij bood ter herinnering aan dit feit een plaatje aan, dat bevestigd kon worden op de trom, die hij aan het digle had cadeau gedaan. De liefde voor het diglewezen had hij van geen vreemden, want zijn vader was eens gouden jubilaris van het Sint-

Jorisgilde uit Stratum. Namens het kringbestuur waren er de voorzitter en de tweede secretaris. Ook hier werden woorden van dank gesproken namens de gilden van Kempenland en werden de beide jubilarissen geëerd door het zilveren onderscheidingsteken van de Kring, dat hen door de districtsraadsheer van Oost, Ir. H. Voetman, werd opge-

speld. Er was zeer veel belangstelling voor dit gebeuren.

Onder de aanwezigen was ook de nieuwe burgemeester van Geldrop, Mr. L. van Erp, die verklaarde er trots op te zijn ere-deken voor het leven te wezen van het Sint-Ambrosiusgilde van Loon op Zand.

Adrianus van den Boom (links) en Bart Goppel (rechts) van het gilde van St. Catharina en Barbara te Geldrop.

Gezellig samenzijn van de gildebroeders na het succesvol optreden voor buitenlandse studenten aan de T.H. te Eindhoven op 18 oktober 1974.

Op zaterdag 31 augustus werd te **Geldrop** het afscheid gevierd van burgemeester Mr. F. J. J. L. van Lanschot die na een 28-jarige ambtsperiode met pensioen ging. Tijdens de afscheidsviering met muzikale hulde werd door een zestal vendeliers van de beide gilden, het gilde St. Catharina en Barbara van Geldrop en het gilde St. Joris van Zesgehuchten, de vendelgroet gebracht. Vaandrig Th. v. d. Wiel legde de eed van trouw aan het wereldlijk gezag af.

Zaterdag 12 oktober vond te **Geldrop** het traditionele varkensschieten plaats, georganiseerd door het gilde St. Catharina en Barbara, het gilde St. Joris en de scherpshutterij St. Joris. Bij dit jaarlijks gebeuren kon iedereen meedingen naar de prijzen waarbij een 40-tal puisten op twee schutsbomen werden afgeschoten.

Geldrop Gilde St. Catharina en Barbara

Op 19 september jl. moesten wij van ons gewaardeerd lid, Antoon v. d. Linden, na een arbeidzaam leven van 89 jaren, afscheid nemen.

A. v. d. Linden †,
St. Catharina en Barbara-Gilde Geldrop

In 1902 is Antoon als lid van het gilde St. Catharina en Barbara aangenomen. Niet alleen als lid, maar vooral als kapitein was Antoon jaren actief. Bij optochten e.d.

was het Antoon, de kapitein, die de zaak keurig in het gareel hield. Deze taak vooral was hem toevertrouwd. Hij kon het!

Op schietwedstrijden in de wijde omgeving was Antoon niet alleen een graag geziene, maar ook een gevreesd schutter. Menig prijsje heeft hij mee naar Geldrop genomen. De huldiging bij zijn 70-jarig lidmaatschap heeft hij mee mogen maken. Het werd een uitbundig feest. Antoon verdiende het dan ook.

Jammer dat wij deze gezellige en fijne vriend moeten missen, doch we mogen zeggen: Wat een lang, gelukkig en fijn leven is het geweest.

Bestuur Gilde
St. Catharina en Barbara

Zaterdag 19 oktober werd de nieuwe burge-meester van **Geldrop**, de heer L. M. L. van Erp, ingehaald met o.a. een muzikale hulde en vendelgroet door het gilde St. Joris Zesgehuchten en het gilde St. Catharina en Barbara Geldrop, waarbij vaandrig H. de Greef de eed van trouw aan het wereldlijk gezag hernieuwde.

Uitvaart en begrafenis van Janus Borghouts, Strijp

Op donderdag 21 november hebben wij Janus begraven, die op 17 november j.l. op een zo tragische en brutale wijze om het leven kwam op een leeftijd van 77 jaar.

Hij was koning in het tijdvak 1972 - 1974 en Ouderling van het Sint-Catharinagilde Strijp en een trouw en waardig gildebroeder.

Hij werd naar zijn laatste rustplaats begeleid door de gildebroeders van zijn eigen gilde en door een grote vertegenwoordiging van gildebroeders uit Kring Kempenland.

Wij zullen Janus in onze herinnering bewaren als een levensblijde mens.

Nieuws uit Maasland

Kringvergadering Maasland zaterdag 16 november 1974 in Hotel Modern te Vught. Aan de ledenvergadering ging een korte bestuursvergadering vooraf.

Voor de ledenvergadering waren plm. 90 personen aanwezig van bijna alle gilden van de kring. Bij de opening herdacht de voorzitter, Jan v. d. Mortel, de overleden gildebroeders van zijn kring van het laatste jaar. Hij zei, dat God een grote hemel heeft en

dat daarin weer goede gildebroeders zijn opgenomen. Hun namen zijn reeds vermeld in de berichten van de betreffende gilden.

De gilden van de Kring zullen in januari of februari gelegenheid krijgen een nieuwe voorzitter te kiezen; de hoofdmans van St. Barbara Dinther, dr. G. Luijckx, werd als kandidaat van het bestuur voorgesteld. Tegenkandidaten kunnen nog worden ingebracht voor de voorjaarsbijeenkomst.

Hartelijk werd het bestuur van St. Ambrosius van Teteringen (West-Brabant) verwelkomd. De jaarverslagen van secretaris en penningmeester werden voorgelezen en goedgekeurd. In de kascommissie hebben voor het nieuwe jaar zitting de heren Hoogedoorn en Sigmans. De heren Chappin, Gerrijs en Van Kuijk werden bij acclamatie herkozen in het kringbestuur.

De heer v. d. Mortel gaf het gilde van St. Antonius uit Nuland een pluimpje voor zijn gehouden kringdag 1974. De nieuwe kringdag 1975 wordt in Elshout gehouden in de maand mei. In principe heeft O.L. Vrouwe Schuts 25 mei bepaald. Voor 1976 is St. Hubertus Berkel en voor 1977 St. Joris en St. Catharina van Gemonde vastgesteld. Het ingezonden verslag van de standaardrijderscommissie werd door de secretaris voorgelezen.

Het vendelverslag door de heer Toorians was zeer uitgebreid. Genoemd werden de resultaten van de feesten te Vught en Nuland als ook de deelname aan de Italiaanse week in Den Bosch, de Taptoe Delft, de stille omgang in Den Bosch. Hij spoorde aan zeker de formuleren van de kandidaten op de wedstrijden goed te tellen en te controleren, daar er nogal eens fouten worden gemaakt.

De heer de Visser bracht het tromverslag uit. Hij brak een lans voor DE GILDETROM en zei: „Weg met de muziektrom”. Tevens benadrukte hij het aantal slagen per minuut voor gilde- en muziektrommen.

De Rome-reis 1975 had aller aandacht; de eerste inschrijfformulieren werden verstrekt.

EEN HOOGTEPUNT

De heer Jan van de Mortel werd op deze vergadering door Jan Toorians namens het bestuur en aangesloten gilden van Maasland hartelijk dank gebracht voor zijn werk en studie van het gildewezen. De voorzitter kreeg hier het schild van de Kring Maasland, waarop het Maasland-wapen is gegraveerd.

De kring kent geen onderscheidingen, maar hier was het zeer op zijn plaats Jan van de Mortel eens te huldigen. Jan van de Mortel was er zeer blij mee. In zijn dankwoord schetste hij weer het gilde en de gildebroeders zoals hij dat op zoveel lezingen heeft gedaan. In het kort vertelde hij de geschiedenis van Kring Maasland sedert 1935. Hij vond dit schild een enorm blijk van vertrouwen in zijn gildebroeders van Kring Maasland.

De contributie blijft nu nog f 25,— per jaar per gilde.

De studiegcommissie in de Kring komt er. Enige personen zijn hiervoor aangesteld om met het Kringbestuur deze te leiden. Ook hiervoor was de voorzitter en hij hield weer een gloedvolle rede over de gilden.

„De Gildetrom”, blad van de Federatie, heeft hier 277 betalende abonnementen.

De „Roosen”-tentoonstelling komt er; allen zegden toe mee te helpen, het beste materiaal daar te brengen. De heer Roosen is momenteel ziek; vandaar deze expositie voor deze grote zilverkenner!

In de rondvraag is verstandige taal gesproken. Men haalde van bestuurszijde nog het a.s. 40-jarige bestaan van Kring Maasland aan dat niet onopgemerkt mag voorbij gaan. Bijvoorbeeld te koppelen aan de kringdag te Elshout.

Teteringen vroeg nog of het als scherpschuttersvereniging zich een schuttersgilde mocht noemen. Dit is zeker de bedoeling want het is een echt gilde van einde 1700.

Gedacht werd ook nog aan het a.s. 25-jarig priesterfeest van Mgr. J. Bluijssen, Bisschop van Den Bosch, binnen de Kring Maasland. Deze goed bezochte vergadering was er een van bijzonder gilde-gehalte.

Jan Toorians, secretaris

VUGHT. Bij **St. Sebastiaan en Barbara** is op 15 juli overleden gildebroeder en oud-tamboer **Hanneske Meijs**, die meer dan 20 jaar lid van het gilde was. Hanneske was een blijde mens, die van het leven hield. Vught zal hem missen.

Hanneske Meijs

Ook in juli is de jonge dekenin Mej. Lokke van Hooft in het huwelijk getreden met Frits de Leeuw. Hen werd een vendelgroet gebracht en de bruidegom werd als lid geïnstalleerd.

Dit gilde heeft deelgenomen aan de feesten van haar zuster-gilde, **St. Catharina**, en heeft aan het laatste een zeer mooi schild geschonken.

Op 30 augustus werd een vendelgroet gebracht in Arnhem bij gildebroeder Jan-Willem Swane die getrouwd is met Inga Van Geleijn-Vitringa.

Weer een bruiloft en wel op Maurick voor het jonge paar: gildebroeder Bib van Rijckevorsel en zijn echtgenote Mary Asch van Wijck. Daar werden de door de familie geschonken nieuwe vendels voor het eerst gebruikt. Op 14 september werd een vendelgroet gebracht aan Mgr. J. Bluijssen b.g.v. de viering van het gouden bestaan van de H. Hartparochie, Vught.

BESOIJEN. Veertig jaar lid van het gilde **St. Crispijn en Crispinianus** was de 78-jarige Harry de Louw. Harry heeft al die tijd getracht van het gilde te maken wat het nu is.

Hoe kan dat ook anders, want de hele familie De Louw is de ruggegraat van dit gilde. De huldiging had plaats op de statiedag 25 oktober, 's avonds onder de koffietafel. Aan Pastoor Bocken werd een vendelgroet gebracht; dat geschiedde ook aan Burgemeester Thijssen en Harry de Louw. Bij het schieten werd Piet Elshout kampioen van het jaar.

M. v. Loon werd de beste schutter vrije hand en H. v. Dongen de eerste schutter van de statiedag.

HAARSTEEG. De schutters van **St. Ambrosius** sloten met een groot concours hun seizoen. 1 werd E. v. Beurden, 2 S. v. Bijnen, 3 M. Beekmans. De jaarprijs was voor M. Beekmans, 2 werd J. Beekmans, 3 E. v. Beurden, 4 M. Verhoeven en 5 Van Bokhoven.

BAARDWIJK. Gilde **St. Ambrosius** besloot het seizoen met de uitslag Kruisboog: L. M. v. Daelen, 2 B. v. Daelen, 3 B. Kleijberg, 4 L. v. Hulten en 5 Joh. v. d. Broek.

HERPT. Het Herptse gilde **St. Catharina** heeft gewonnen van **St. Joris** te Nieuwkuik. Herpt nam met twee punten verschil de wisselbeker mee naar huis.

KAATSHEUVEL. Bij **St. Jan** is het dit jaar een spannende situatie geweest bij het schieten. Winnaar werd P. van Balkom, die de heer van Nieuwstadt onttroonde, opgelegd.

T. van Geel werd winnaar vrije hand. De uitslag: 1. P. v. Balkom 115 (9 is vrije hand), 2 P. Elshout 113 (5), 3 P. v. Nieuwstadt 112 (2), 4 T. v. Geel 112 (1), 5 F. v. d. Camp 111 (3), 6 C. v. Balkom 110 (10).

DRUNEN. Bij de schietwedstrijden bij **St. Crispijn** in Besoijen is op de laatste zondag van het seizoen **St. Hubertus** van Drunen met 131 punten winnaar geworden. Tweede werd de **O. L. Vrouwe Schuts** te Elshout met 127 p.; derde werd **St. Crispijn** en vierde werd **Het Zwaantje** uit Genderen met 10 p.

Konig werd J. Verbeek uit Genderen. Hoofdman van Hulten van Crispijn reikte de prijzen uit. De organisator de heer Antoon Aerts werd een zilveren schild overhandigd.

Op 2 november vierde **St. Hubertus** van Drunen haar statiedag. De dag begon met een reveille in de vroege morgen om allen op te trommelen de dag te vieren en ter kerke te gaan in de Sint-Jozefkerk waar de Gildeheer de H. Mis opdroeg. In café de Sport werd de gildemaaltijd gehouden.

Op Steegerf werden de schietwedstrijden gehouden en in de school werden de vendeliertjes en tamboertjes aan een beoordeling onderworpen.

De uitslag:

Onderling vendelen groep A: 1. A. Muller 39,5 p., 2. M. Klerks 36 2/3 p., 3. F. Klerks 32 1/3. **Groep B:** 1. P. v. Loon 41 p., 2. M. v. Geene 40 1/3 p., 3. G. Klerks 34 p.

Onderling trommelen groep A: 1. M. Brok 42 1/3 p., 2. K. Pulles 40 2/3 p., 3. Th. Klerks 34 2/3 p.

Groep B: 1. K. v. Loon 33 2/3 p., 2. Jungeburth 33 p.

Groep C: 1. K. Klerks 36 2/3 p., 2 H. Verbunt 36 1/3 p., 3. P. Verbunt 36 p.

Schieten opgelegd 1. Th. Verhoeven, 2. A. Smits, 3. L. v. Oosterhout.

Schieten met de vrije hand: 1. H. de Leeuw, Max van de Geld-trofee: G. v. Son.

Puist schieten: F. v. Oijen, H. de Leeuw, B. Lapré.

De juryleden de heren Toorians en Van Hulten werden geschenken aangeboden met bloemen voor hun echtgenoten voor het goede werk dat zij in dit gilde deden voor Vendeliertjes en Tamboertjes. Vermeld zij, dat Drunen schitterend in de jeugdige gildebroeders zit.

's-Avonds werden de zilveren schilden aan de bovenstaande gildebroeders uitgereikt.

LOONOPZAND. Bij **St. Ambrosius** is veel activiteit te bespeuren de laatste tijd. Voor eerst werd eind september het Postkantoor van Kaatsheuvel geopend waarbij de koning van **St. Ambrosius**, Ad v. d. Aa, de sleutels overhandigde aan de burgemeester om het nieuwe kantoor open te stellen op 24 oktober.

Vervolgens werd op zaterdag 19 oktober een gildemiddag georganiseerd op de kampeerboerderij Land van Kleef, waar een 60-tal studenten van een Dispuut van de Erasmus Universiteit van Rotterdam het gilde **St. Ambrosius** te gast had. Het gilde werd voorgesteld door gildebroeder Toorians, die een korte uitleg gaf over dit gilde, de geschiedenis van de plaats en de betrekking met kerk en kasteel in het dorp. Een vendelgroet werd gebracht met ook daarbij de uitleg.

Na een gesprek onder elkaar werd met de **kruisboog** geschoten door iedereen. Hierdoor kwamen de studenten ook eens met een gildewapen in aanraking. Het was een aardige wedstrijd, omdat men nog nooit eerder met zo'n wapen had geschoten. Later werden nog demonstraties gegeven met de handboog. Weer in de schuur teruggekeerd kwamen de vragen los en er werd stevig van gedachten gewisseld.

In de parochiekerk werd op 13 oktober de eerste gilde-doop gehouden van het kind van gildebroeder Driessen-van den Hoven.

Voor Jurgen trok het gilde op om hem met zijn ouders en familie af te halen en naar de kerk te brengen om getuigen te zijn van de doopplechtigheid. De kleine gildebroeder droeg een zwart gildehoedje met een paarse band en gele veer. Na de doop mocht de koning van het gilde het kind aan zijn peet-tante overgeven. Dit is echter geen gebruik in dit gilde maar men moet het zien als een stimulans voor de leden en vooral de jonge leden. Voor de jeugd moet het gildewezen thans zeker zijn bestaansrecht verwerven.

Ere-deken, Burgemeester Louis van Erp, nam op 13 oktober afscheid van de gemeente Loonopzand omdat hij is benoemd tot burgemeester van Geldrop op 16 oktober. in Loonopzand nam ook zijn gilde afscheid van hem en wenste hem veel succes toe in zijn nieuwe gemeenschap: met de complimenten van St. Ambrosius aan de gilde aldaar!

B. en W. van de gemeente Loonopzand hebben de subsidie goedgekeurd voor de opbouw van de handboogdoelen.

De Koning van het Gilde draagt de jonge gildebroeder Jurgen Driessen.

HEESWIJK. Op maandag 28 oktober werd de beschermheer van het gilde St. Willibrordus van Heeswijk ten grave gedragen onder geweldige belangstelling. Baron Willem van den Bogaerde van Terbrugge had een groot aandeel bij de heroprichting van dit gilde.

De baron was Heer van Heeswijk, Dinther

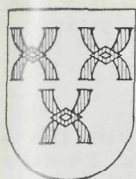
† Baron Willem van den Bogaerde van Terbrugge, Heeswijk

en Moergestel; hij was Ere en Devotie Ridder van de Souvereine Orde van Malta en is 92 jaar geworden. In zijn actieve leven was hij landbouwkundig ingenieur, diplomaat van de Belgische regering in Den Haag, Denemarken, Boedapest, Sofia, Boekarest, Rio de Janeiro in Brazilië. Tot aan zijn dood bekleedde hij de functie van Reserve Majoor van het Belgische leger.

Bij de uitvaart waren de heren Van de Mortel en Gerrits aanwezig namens de Kring Maasland. De gildebroeders hebben hem op zijn laatste gang vergezeld en op het kerkplein werd de vendelgroet als afscheid gebracht, waarna de baron in het familiegraf werd bijgezet.

St. Willibrordus zal deze grote beschermheer zeker missen. Hij ruste in vrede.

Jan Toorians, secr.

Nieuws uit Peelland

Goed bezochte najaarsvergadering

Op zaterdag 12 oktober werd de najaarsvergadering gehouden in het Gildehuis van het Sint-Jorisgilde Deurne.

Om goed zeven uur opende voorzitter A. Niessen de vergadering met de Christelijke groet en heette de vertegenwoordigers van de gilden welkom in deze mooie gildekamer, waarin men kon vergaderen in een echte gildesfeer.

De notulen van de jaarvergadering werden zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd. Bij de ingekomen stukken wees de voorzitter er op dat het Landjuweel in 1975 gehouden zal worden op 1 juni te Boxmeer.

Het Sint-Jorisgilde Deurne heeft een Vrij Gildefeest aangevraagd, dat vermoedelijk de eerste zondag in september gehouden zal worden in Deurne's Kasteeltuin. In dat jaar herdenkt het Sint-Jorisgilde dat het 50 jaar geleden weer nieuwe activiteiten is gaan ontplooiën en weer in de volle belangstelling is komen te staan van de Deurnese bevolking. De medewerking werd gevraagd door het Koningin Wilhelmina Kankerfonds voor de Actie Geven voor Leven. Het Kringbestuur beval deze actie aan alle gilden ten zeerste aan.

In het verslag over de gildedagen in Lierop bracht de secretaris van de organisatie F. v. d. Velden een kort verslag uit, wat nog door de voorzitter werd aangevuld met een dankwoord aan alle medewerkers en het kringbestuur.

„Ondanks het slechte weer kunnen wij terugzien op een goed geslaagd gildefeest”. Jammer dat op de avond der prijsuitreiking enkele dissonanten geklonken hebben.

De voorzitter behandelde dan het abonnement op de Gildetrom; door omstandigheden waren de nieuwe nummers nog niet gearriveerd anders hadden we ze deze avond kunnen

distribueren, maar de voorzitter vroeg toch als correspondent meer actie te voeren voor dit gildeblad, het moet zo zijn „In ieder gildegezin komt de Gildetrom”.

Over de financiën in de kring, ofschoon dit niet aan de orde is, wilde de voorzitter er toch op wijzen dat de penningmeester ondanks de contributieverhoging met een lege kas zit. Er werden enkele suggesties gedaan o.m. Schietwedstrijden of Kienavonden ten bate van de Kringkas, ofwel de vergoeding van f 200,—, die de Kring aan het organiserend gilde betaalt voor de Kringdag, te laten vervallen.

Dit zou als agendapunt op de jaarvergadering komen.

Voorzitter de heer Sijbers van het organiserend Kringdag-Comité zegt dan: het is een voordeel dat we met ons hele bestuur hier zijn en kunnen u dan ook mededelen dat wij de ontvangen gildebijdrage in dank aanvaard hebben, maar nu weer terug schenken aan de Kringkas. Dit gulle gebaar werd met applaus bedankt.

De voorzitter besprak dan ook de plannen in de Federatie om de zilveren schilden te beperken, maar daar tegenover ieder een herdenkingsschild te geven, want er gaan nog steeds te veel gilden zonder prijs naar huis. Na een geanimeerde rondvraag maakte de voorzitter bekend dat de secretaris de heer A. Giesbers besloten heeft om na ruim 17 jaar zijn secretariaat neer te leggen. „Wij begrijpen uw standpunt en leggen ons bij uw besluit neer en prijzen ons gelukkig een kandidaat te hebben gevonden, die mits in het bestuur gekozen, uw taak over zal nemen”. Maar hierop komen we nog terug op de jaarvergadering.

Om half tien werd de vlot verlopen vergadering gesloten.

AARLE-RIXTEL

Gildebroeder H. v. Hoof van het Gilde St. Margaretha overleden op 14-11-1974.

Vrij onverwacht, een week nadat hij nog aanwezig was op onze jaarlijkse teeravond, overleed een van onze oudste en trouwste leden.

Sinds 1941 was Driek lid van ons gilde en was dit tot het laatste moment, want zijn wil om te leven was nog steeds aanwezig. 's Zondags had hij nog in het clubhuis zijn borreltje gedronken na de Hoogmis, en vertrok hij weer op de fiets naar zijn zus waarmee hij reeds 80 jaar in de buurtschap „de

Hemel” woonde in een van de mooiste bewaard gebleven boerderijtjes van de omgeving. Hij leefde hier dus al in de „Zevende Hemel”, zodat voor hem de gang naar boven niet zo moeilijk zal zijn geweest.

Voor onze gildebroeders en zijn zus is het evenwel een groot verlies, maar ook een troost om op deze mooie leeftijd een zachte dood te sterven en door de gildebroeders ten grave te worden gedragen.

Moge hij rusten in vrede.

Namens het gilde St. Margaretha
secre. Th. de Jong

„Peelturfkes”

Op **6 september** trok het Sint-Jorisgilde **Somer**en weer in zijn nieuw gildehuis, misschien beter gezegd in hun oud gildehuis, dat door brand enkele maanden geleden enige tijd onbruikbaar was geworden.

De nieuwe kastelein Piet Thielen had het gilde uitgenodigd zich weer officieel te komen vestigen. Zo trok dan ook het gilde met vliegend vaandel en slaande trom naar zijn nieuw tehuis, waar Hoofdman Jan v. d. Laar het woord voerde en de nieuwe Hospes dankte voor zijn uitnodiging en aan Mevr. Thielen een boeket bloemen aanbood.

De Kringvoorzitter, die met enkele leden van het Kringbestuur aanwezig was, sprak een kort woord tot het gilde, feliciteerde hen maar ook de Hospes met deze goede herstelling gildebehuizing en wenste hen nog vele jaren een goed verblijf toe.

7 September Het Kringbestuur was weer in **Somer**en, maar nu bij de Schutsbomen van het Sint-Jorisgilde bij Café van Diepen aan de Provinciale weg nu vergezeld van hunne echtgenotes, om daar een gezellige middag door te brengen met een flinke schietwedstrijd.

Zoals zoveel dit jaar is verregend, werd het hier ook maar een koude natte bedoening, maar het plezier was er niet te minder om. Uiteindelijk wisten de organisatoren, Jan en Tom v. d. Laar en Wim Loomans, nog aan iedere schutter een prijsje toe te kennen. Met een gezellig etentje werd deze dag besloten.

8 september De Kringvoorzitter was weer op pad, nu om de eerste schietwedstrijd die het Gilde St. Joris **Asten** organiseerde te openen. De belangstelling was goed en het weer gunstig, zodat het een geslaagde dag werd.

20 september Bij het Sint-Anthoniusgilde Gemert was het feest, want de nieuwe Deken van dit jaar Harry v. d. Elsen stapte in het huwelijksbootje, om onder de kleuren van de Landjuweel-vlag de huwelijkszee te gaan bevaren, want zijn bruidje Wilma Geerts is een dochter van een gildebroeder van St. Joris, zodat onder de Groen-Rode vlag het bootje veilig de levenszee zal kunnen gaan bevaren. Het Sint-Anthoniusgilde bracht de vendelgroet en bij monde van de voorzitter A. Jaspers werd een cadeau aangeboden. De broeders van de Gruun en Rooi schut waren de aandachtige toehoorders en dronken menig glaasje op het jonge paar.

21 september Terwijl de Kringvoorzitter met de Federatiesecretaris en hunne resp. vrouwen naar Coesfeld vertrokken, vertrok het Sint-Jorisgilde **Somer**en naar de Schutsboom om hun nieuwe koning te gaan schieten.

Secretaris A. Giesbers vertegenwoordigde hier nu het Kringbestuur. Loco-Burgemeester Giebels, die mede het eerste schot loste werd later de Ere-koning en Tom v. d. Laar

die zijn titel moest verdedigen moest uiteindelijk de vlag strijken, of beter gezegd zijn koningszilver overhandigen aan Ger. Nagel. Het was een geslaagde inzet van de Somerense Kermis.

6 oktober Ook het Sint-Jorisgilde **Deurne** verzorgde een zeer geslaagde schietwedstrijd, georganiseerd door Hubert Engeleer. Het weer was goed en de vele prachtprizen „n stukske van 't verken", deed menigen het water in de mond komen. En de gelukkige winnaars konden later dan ook zeggen: „Het heeft goed gesmaakt”.

19 oktober Weer was het Kringbestuur met hunne dames bij elkaar gekomen, nu om te **Liessel** hun medebestuurslid de vice-voorzitter Piet v. d. Berkmortel te gaan feliciteren bij zijn zilveren huwelijk, dat hij 25 jaar geleden inzette met zijn bruidje Lies Veldhuijzen. Het zilveren bruidspaar werd afgehaald door het volledige Sint-Hubertusgilde

Vendelgroet aan het Zilveren bruidspaar

dat het zilveren paar begeleidde naar de kerk, waar de pastoor in een zeer fijne toespraak het zilveren paar toesprak, dat niet gezegd was met kinderen, maar altijd klaar stond waar jong en oud een beroep op hen deden, en aan haar ouders een onbekommerde oude dag bezorgde. In het gildehuis bood het Koningspaar een cadeau aan van het gilde en de Kringvoorzitter met het bijna voltallige Kringbestuur boden hem een bijna traditioneel tinnen bord met het kringwapen aan. Toen de receptie ging beginnen vertrok het Kringbestuur met de wens om over 25 jaar te mogen terug komen.

7 november Koningschieten bij het Sint-Willibrordusgilde **Bakel**. Het gilde dat met zijn nieuwe vaan en standaard trots ter kerke trok op Sint-Willibrordusdag, trok 's middags uit om hun nieuwe koning te gaan schieten. Tamboer Thijs de Haan moest zijn titel zwaar verdedigen en kon dan ook niet verhinderen dat de Tamboer Jan Nooyen hem zijn titel ontnam en dat zij trom en zilver ruilden, toen bij het 71e schot de vogel zijn hoge stand verliet.

Op de feestavond werden aan het gilde nieuwe trommen aangeboden door de beschermheren B. v. d. Lande en H. v. d. Weyden, maar ook Dries Swinkels was present door wiens bemiddeling het nieuwe vaandel en de standaard waren geschenken.